

[អ្នកសម្ភាស៖ សាយ តុលា- អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍៖ ជី មុនីវង់]
[Interviewer: Tola Say. Interviewee: Chi Monivong]

[00:00]

អញ្ចឹងប្រភេទនៃការធ្វើគឺដូចគ្នា!
So the process of making is the same.

បើជំនាន់ពុកធ្វើ គាត់មានរណាមួយទៀត។ រណាហ្នឹង! ពេលដែលគាត់ដាស់រួច
និងចោះរួច គាត់យកមកអារបែបនេះ។ គាត់ប្រើរណាតូចមួយដើម្បីអារក្នុងរន្ធ។
ពេលដែលអារដល់កន្លែងចុងអណ្តាត គាត់ឈប់។

In my father's generation, he had another metal hacksaw. This metal hacksaw!
When finished chiseling and making the hole, he sawed it like this. He used
one small saw to make the hole. When he got close to the end of lamella, he
stopped.

[00:16]

ប៉ុន្តែពេលនេះ ពេលដែលគាត់ឃើញខ្ញុំធ្វើបែបនេះ គាត់បានធ្វើតាម។ [សើច ...]!
គាត់ថាឆ្ងល់! នៅពេលគាត់ធ្វើម្សិលមិញ គាត់ប្រាប់ថាគាត់ប្រើដៃខ្មៅគូសទៀត។
តើមែនឬទេ? មានដៃខ្មៅគូសឬអត់? គូសឱ្យមានខ្សែស្ពឺគ្នា! គូសរបៀបនេះ!
សុទ្ធតែដានខ្មៅ! សព្វថ្ងៃនេះ គាត់នៅតែបន្តធ្វើបែបនេះ។ គាត់គូសរួច សឹមចិត្ត។
គាត់ស្តាយខ្លាចបាក់ ឬខូច។ ខុសគ្នា! គាត់ថាបើធ្វើដូចខ្ញុំ ដូចជាពេលដែលចុចជ្រុល
វានឹងបាក់អណ្តាត។ ចួនកាល ពេលដែលខ្ញុំចុច ...ចួនកាល ពេលដែលខ្ញុំចុចទៅវាបាក់
ឬបែកធ្លុះដល់ម្ខាងទៀត។ គាត់ខ្លាចខូច និងសោកស្តាយដោយសារគាត់ខំចិត្តមួយៗ
តែចំពោះខ្ញុំ វាក្មេងបញ្ហាទេពេលដែលខ្ញុំចុចទៅ។
ខ្ញុំចុចដោយមិនបាច់ពីបាក់គូសច្រើនដូចគាត់។

But now, when he saw me using this technique, he copied it. [Laughs...] He
said that it was faster. When he did it yesterday, he told me that he used a
pencil. Is that true? Did you see a pencil? He used it to draw two lines. To draw
it like this! Two black lines! Now, he still uses this technique. He always draws
before carving. He is afraid of breaking it. Sometimes when I press by using a
chisel... sometimes when I press, it gets broken. He is afraid that it will get
broken too. That is why he tries to carve it slowly. To me, it is fine if I press it. I
press straight away without drawing [lines] like him.

[01:01]

តែប៉ុណ្ណោះបានហើយ! ហើយខ្ញុំលឿនជាងគាត់។ បើគាត់ធ្វើមួយថ្ងៃបានម្ភៃអង្កូច
ខ្ញុំអាចបានដល់ហាសិបអង្កូច។ មើលនេះ! អញ្ចឹងខ្ញុំអាចចោះបាន! [សើច ...]
It is okay now. I am faster than him. If he can make 20 Angkuoch per day, I can
make up to 50. Look at this! I can make a hole. [Laughs...]

គាត់ថាមួយថ្ងៃគាត់ធ្វើបានតែដប់ប្រាំអង្កូចទេ!
He told me that he can make only 15 Angkuoch.

គាត់បានដប់ប្រាំ តែខ្ញុំអាចបានម្ភៃប្រាំ ទៅសាមសិប។ [សើច ...]
If he can make 15 Angkuoch, I can make 20, up to 30. [Laughs....]

របៀបធ្វើខុសគ្នា! តែខ្ញុំធ្វើលឿន!
The style of making is different, but mine is faster than his.

[01:22]

តែគាត់ធ្វើអង្កួចនេះដោយរបៀបណា? គាត់គូរឬអារ?
How did he make this Angkuoch? Did he draw or saw?

ខ្ញុំអាចធ្វើតែប៉ុណ្ណោះបាន។ តែសម្រាប់គាត់គឺមិនដូចគ្នាទេ! គាត់ចិត្តរួច...ចាំមើល
ខ្ញុំបង្ហាញរបៀបគាត់ធ្វើឱ្យមើលមួយ!
I could simply do it like this. For him, it was different. He had to carve it. Let me
show you how he made it.

[01:39]

គាត់មិនមែនធ្វើបែបនេះទេមែនទេ?
Doesn't he do it like this?

គាត់ធ្វើឬស្សីដូចគ្នា តែគាត់ធ្វើឬស្សីស្អាត។ ស្អាតបែបនេះ! គាត់ធ្វើឬស្សីស្អាត។
តើម្សិលមិញគាត់បានប្រាប់ដែរឬទេ? គាត់មិនសូវប្រាប់អស់ទេ! គាត់លាក់ខ្លះហើយ។
គាត់ទុករកស៊ីដែរ។ តែគាត់គ្មានលក់ឱ្យអ្នកណាគ្រៅពីកូនខ្លួនឯងទេ។
គាត់លក់ឱ្យបងប្រុសរបស់ខ្ញុំ។ តើម្សិលមិញបានជួបគាត់ទេ?
He uses bamboo material like me, yet he uses only dried bamboo. Dry like this!
He uses dried bamboo. Didn't he tell you yesterday? He does not really tell
you everything. He hides some parts. He hides some parts for the sake of his
business, but he sells to his son only. He sells it to my brother [Chi Chen]. Did
you meet my brother yesterday?

គាត់ផ្លាត់អង្កួចបានពិរោះណាស់។ នៅប្រាសាទតាព្រហ្ម... បងថាខ្ញុំផ្លាត់ប៉ុណ្ណោះពិរោះ
តែគាត់នោះផ្លាត់ពិរោះជាងខ្ញុំទៀត។
My brother plays Angkuoch beautifully. At Ta Prohm temple... You said I could
play beautifully, but my brother can play much better than me.

[02:16]

តើឥឡូវនេះ តើគាត់នៅផ្លាត់ដែរឬទេ?
Does he still play now?

ឥឡូវផ្លាត់ពិរោះ! ផ្លាត់បានធម្មតាដោយសារតែគាត់ធ្លាប់ផ្លាត់!
He still plays beautifully. He can play because he used to play it very often.

តែគាត់នៅលក់ដែរឬទេពេលនេះ?
Is he still selling now?

អង្កួចនេះធ្វើទុកសម្រាប់គាត់លក់! បើថ្ងៃណាគាត់ចង់ទៅលក់
គាត់ក៏យកទៅលក់ទៅ។
These Angkuoch are made for him to sell. If he wants to sell them, he can go
to sell them.
បើថ្ងៃណាគាត់ធ្វើការបានលុយ គាត់ក៏មិនទៅលក់។
If someday he earns a lot of money from his job, he does not go to sell them.

[02:33]

ចុះបើខ្ញុំចង់ឱ្យគាត់ជួយបង្ហាញ តើគាត់អាចបង្ហាញខ្ញុំបានដែរឬទេ?
If I want him to show me how to play, would he mind playing it for me?

[សើច ...] ខ្ញុំមិនដឹងទេ។ ទាល់តែសួរគាត់ដោយខ្លួនឯង!
បើសិនជាឆែកមើលតាមវេបសាយ ខ្ញុំឃើញថាមានរូបគាត់ច្រើន
ដោយសារភ្ញៀវថតរូបគាត់ច្រើន។ ភ្ញៀវថតរូបគាត់ច្រើនណាស់!
[Laughs...] I do not know. You can ask him. If I check on the internet, I can see
many pictures of him because many tourists took his photo. Tourists like to
take photos of him.

[02:54]

*តើមានអ្នកលក់អង្កាចច្រើនអ្នកដែរឬទេ?
Were there many Angkuoch sellers?*

ខ្ញុំមិនអាចស្មានគេដឹងដែរ តែប្រហែលជាមានអ្នកលក់តិច។
I cannot estimate but I assume there were not many.

*អញ្ចឹងនៅពេលគាត់ទៅលក់ គាត់អាចលក់ដាច់?
So is it possible to say that he could sell many Angkuoch before?*

មិនសូវដាច់ទេ! ដោយសារមានទីផ្សារមួយទៀតនោះ
គឺមានភោជនីយដ្ឋានទិញដាក់តាំងលក់។ ហើយគេលក់ក្នុងតម្លៃថោក។
បើគេទិញចូលមួយពីរពាន់រៀល គេដាក់លក់មួយតម្លៃមួយដុល្លារ។ ដូច្នោះ បើភ្ញៀវដឹង
គេមិនទិញនៅតាមប្រាសាទទេ។ នេះជាល្បិចដែលគេរកស៊ី។ [សើច ...!]
ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រាប់។

Not really! Because there was another market [near the temple] where tourists
could buy them. Hotels also sold Angkuoch and they sold them at a cheaper
price [than at the market]. If they [the hotels] bought them for 2000 Riel per
Angkuoch, they would sell them for one dollar [one USD = c. 4000 Riel]. So if
tourists were aware of this, they did not buy at [the market near] the temple
[where Angkuoch sellers would sell for a higher price and let buyers bargain].
It was a trick in their businesses. [Laughs...] I just wanted to let you know.

ខ្ញុំលក់ដែរពេលមុន។ តែតាំងពីពេលដែលខ្ញុំចូលធ្វើការ ខ្ញុំឈប់។ (មុននឹងតេស្តសម្លេង)
I also sold them [Angkuoch] before. When I got a full time job, I stopped. [CM
tests the sound of the Angkuoch.]

[03:41]

*នៅពេលដែលបងទៅលក់ តើបងលេងឱ្យគេស្តាប់ដែរឬទេ?
When you went to sell, did you play Angkuoch to tourists?*

បើខ្ញុំមិនផ្ទាត់ ធ្វើម៉េចទើបគេដឹង? ខ្ញុំភ្លេចអស់ហើយ។ ខ្ញុំខានធ្វើយូរហើយ។
បងសាកគិតទៅមើល ខ្ញុំខានលេងប្រាំឆ្នាំហើយ! វាមិនមែនជារយៈពេលតិចតួចទេ!
If I did not play, how could they know [what they were]? I almost forgot it all. I
have stopped making them for a very long time. You can imagine. I stopped it
five years ago now. It is not a short period of time.

របៀបដែលឪពុកខ្ញុំក្នុងខ្មែរខ្មោចណា! ខ្ញុំមិនបានយកខ្មោចដៃមក។
គាត់តែងក្នុងចំណាំពីកន្លែងនេះ មកកន្លែងនេះ។ កាលពីមុន ខ្ញុំធ្វើដូចគាត់ដែរ
តែខ្ញុំគិតថាវាចំណាយពេលយូរ។ ទម្រាំតែបានអង្កាចមួយ វាចំណាយពេលយូរ!
ត្រូវចោះខាងនេះផង និងខាងនេះផង! ទម្រាំតែឆ្លុះ វាចំណាយពេលយូរ។
តែបើធ្វើដូចខ្ញុំ គ្រាន់តែចោះ និងចិត្តឆ្លុះស្តាំជាការស្រេច។ លឿន!
The technique that my father used made a mark. I do not have a pencil with
me now. My father always drew a line from there to here. Before I did the

same, but later on, I thought, that takes a lot of time. It took a lot of time to get one Angkuoch done. Making a hole here and there! Before it got a hole, it took a lot time. If I follow my technique, I just make a hole and carve a bit. Fast!

ឥឡូវមានអ្វីទៀត? ខ្ញុំដល់ដំណាក់កាលត្រូវរោលភ្លើង។ តើបងចង់ថតឱ្យហើយ ឬយ៉ាងណា?

What else? I am reaching the smoking process. Do you want to shoot it now or not?

[04:20]

នៅពេលដែលឫស្សីស្អិត តើវាស្រួលចោះជាងឫស្សីស្រស់ឬយ៉ាងណា?
When the bamboo is dried, is it easier to make a hole?

ខ្ញុំបាននិយាយរួចហើយ។ ខ្ញុំបានប្រាប់រួចហើយ។ នៅពេលដែលឫស្សីស្អិត វាស្រួលចោះ។ ខ្ញុំបានប្រាប់រួចហើយ។

I have already told you. I told you. When the bamboo is dried, it is easier to make a hole. I told you already.

ឫស្សីស្រស់?
Damp bamboo?

ឫស្សីស្រស់! បើនិយាយត្រលប់ចុះឡើង ខ្ញុំភ័ន្តច្រឡំ។
Yes! I mean damp bamboo. If I talk about it many times, I get confused.

ពាក្យចូលចិត្តប្រើឫស្សីស្អិត ដោយសារតែពេលដែលគាត់ប្រើ អង្គុចនឹងមានសម្លេងលឺ។ បើគាត់ធ្វើដប់ វាអាចលឺទាំងដប់។ បើខ្ញុំធ្វើដប់ វាអាចខូចពីរ។ ដូចនេះ:

ខ្ញុំបោះវាចោល។ វាខូច តែខ្ញុំធ្វើលឿនជាងឪពុកខ្ញុំ។
My father liked to use dried bamboo because the Angkuoch made from that dried bamboo could make a good sound. If he made ten Angkuoch, all of them could produce a good sound. If I made ten, two of them might get broken. And then I had to throw them away. They could get broken but my technique was faster than his.

ខូចដែរហ្នឹងអញ្ចឹង?
Some of them get broken?

ចុះបើធ្វើដប់ ខ្ញុំបានម្ភៃ តែគាត់បានតែដប់។ គាត់បានទាំងដប់ តែខ្ញុំបានម្ភៃ តែខូចបួន។ យ៉ាងហោចណាស់ ខ្ញុំបានលើសគាត់ប្រាំដែរ។ [សើច...]

វាមានខូច មានអត់។
You can imagine that I can make 20 while he can do only 10. He can use all those ten but I can get 20. It is just four of them get broken. At least, my technique can make five more than his. [Laughs...] Some of them could be used and some not.

[05:10]

ឫស្សីមានពីរប្រភេទ។ ឫស្សីមានត្រូវចម្រើន និងចម្រប់។ កន្លែងដែលត្រូវម្លប់ ខ្ញុំមិនអាចយកវាមកធ្វើបានទេ ដោយសារវាមិនអាចលឺសម្លេង។ ឫស្សីដែលទើបកាប់នេះ អាចលឺសម្លេងល្អ។

There are two types of bamboo: bamboo that grows directly under the sun and bamboo that grows under the shade. The bamboo that is under the shade

is not usable because it cannot produce a good sound. However, the bamboo that I have just cut can produce a good sound.

តើបងអាចសម្គាល់កន្លែងថ្ងៃចំ និងថ្ងៃមិនចំដោយរបៀបណា?

How do you recognise whether the bamboo is under the sun or the shade?

បើនិយាយពីច្បាប់ទាហាន គេឱ្យដាក់ផ្នែកខ្នងនឹងដើមឈើ!

[សើច...]

To explain the military rule, we have to lay our back on the tree. [Laughs...]

ពេលដែលយើងដើររង្វេងព្រៃពេលព្រឹក តើយើងត្រូវផ្អែកខ្នងខាងណា? ។

ខ្ញុំចង់ប្រាប់ថា ពេលព្រឹក ខ្ញុំត្រូវផ្អែកខ្នង

ហើយសង្កេតថាខាងណាដែលមានកំដៅក្តៅ។ ពេលដែលខ្ញុំដើរពេលព្រឹក

ខ្ញុំមានម៉ោង។ ឧទាហរណ៍ថាម៉ោង ១០ ឬ១១ព្រឹក ខ្ញុំផ្អែកខ្នងមើល។

បើផ្អែកផ្អែកខាងកើតក្តៅ ខ្ញុំនឹងដឹងថាវាក្តៅ។ ពេលដែលវាក្តៅ

ដឹងថាថ្ងៃពេលព្រឹកមកពីទិសខាងកើត។ ពេលល្ងាច ខ្ញុំដឹងថាទិសខាងលិច។

ខ្ញុំផ្អែកខាងលិច ហើយខ្ញុំនឹងដឹងថាខ្នងខ្ញុំក្តៅ។

When we get lost in the forest in the morning, which direction should we lay on? I would like to let you know that, in the morning, I have to lay my back [against the bamboo] and observe which side has heat. When I walk in the morning, I know the time. For example, if it is 10am or 11am, I can lay my back [on the bamboo]. If the east side of the tree is hot, I know it is hot. If it is hot, I can understand that that is the east side. In the late evening, I can understand that is the west side. I lay my back on the west side of the tree, then I can feel that it is hot at my back.

តើបងផ្អែកឬស្បីនេះដោយរបៀបណា?

How do you lay on this bamboo?

ខ្ញុំពុះវាមក ខ្ញុំអាចដឹងរួចជាស្រេច។ បើខ្ញុំនិយាយទៅ សួរខ្ញុំច្រើនទៀតហើយ!

សូមមើល! សូម្បីឬស្បីនេះ វាក៏មានសសៃវាដែរ។ សសៃវាមានប្រភេទខុសគ្នា។ ម្ខាងនេះ

ខ្ញុំដឹងវាមិនសូវត្រូវថ្ងៃ។ វាមានពណ៌ស និងមានលក្ខណៈស្រពោក ហើយសាច់វាទន់ៗ។

បើម្ខាងនេះដែលត្រូវថ្ងៃ សាច់វាមានពណ៌ក្រហម និងមានលក្ខណៈរឹង។

When I chop it, I know. You ask a lot. Please look! Even this bamboo, it also has sinews. Its sinews are different from each other. On this side, I can know that it was not really under the sun. It is white and withered, and its flesh is soft. And the side that was under the sun: it is red and firm.

អញ្ជឹងបងមិនអាចដឹងដោយគ្រាន់តែមើលខាងក្រៅបានទេ?

So you cannot tell by looking at the outside [of the bamboo]?

អត់ដឹងទេ! មើលពីក្រៅមិនដឹងទេ!

No! I cannot tell by looking [at the outside].

រោលភ្លើង! ដុតភ្លើង! ចប់ហើយ!

Smoking! Burning the fire! It is done.

ចុះពណ៌ក្រហមនេះ??

How about this red bamboo type?

ពណ៌ក្រហមមានសសៃដូចគ្នា! អត់ទេ! វាមានប្រភេទផ្សេងមួយទៀត!

វាមានច្រើនប្រភេទណាស់។

This red bamboo also has sinews. No! It is another type. There are many types.

ចុះឫស្សីនេះជាប្រភេទអ្វី?
What type of bamboo is this?

ឫស្សីកាត់មក! ខ្ញុំថាយកវាមកធ្វើគម្រូ។ ម្សិលមិញ
ខ្ញុំសួរគាត់ថាមួយណាដែលគាត់ប្រើធ្វើគម្រូ គាត់ថាមួយនេះ។ តែជាក់ស្តែង
បងឱ្យខ្ញុំកាប់ឫស្សីដោយផ្ទាល់។ [សើច...]
That is a bamboo I cut. I thought I would take it as my sample. Yesterday, I
asked my father which bamboo he used as a sample, and he told me that he
uses this one. But, in fact, I had to go and cut the bamboo stem again.
[Laughs...]

ហេតុអ្វីបានជាឫស្សីមួយនេះក្រាស់ជាង?
Why is this type thicker?

វាមានប្រភេទខុសគ្នា។ ឫស្សីនេះ ជាឫស្សីរឹង ។ គេប្រើវាសម្រាប់ជាប្រអោង។
គេប្រើសម្រាប់ធ្វើប្រអោងឡើងភ្នាក់។ មួយប្រភេទទៀតជាឫស្សីបំពង់។
គេប្រើសម្រាប់ធ្វើបំពង់ទឹកភ្នាក់។ វាប្រើមិនកើតទេ។
It is a different type. That is a hard bamboo type. People always use this type
of bamboo as stairs for climbing trees. They use it as stairs to climb on palm
trees. And they use another type as a palm juice container. It cannot be used
to make Angkuoch.

ចុះឫស្សីខ្លះសាច់ក្រាស់ ហើយខ្លះទៀតសាច់ស្តើង? មួយណាល្អជាង?
Some bamboo's flesh is thick and some are thin. Which one is better?

ប្រភេទសាច់ស្តើងសម្រាប់ធ្វើបំពង់ទឹកភ្នាក់! បើប្រភេទសាច់ក្រាស់នេះ
គេប្រើសម្រាប់ធ្វើបង្ហោង។ គេយកវាមកធ្វើអង្កួច។ គេអាចយកវាធ្វើត្រដោកដែរ។
People use the think the one to make the palm juice container. If it was thick
like this, they used it to make stairs. They used it to make Angkuoch. They also
could use it to make clappers for animals.

ស្គាល់ត្រដោកទេ? ត្រដោកពាក់កោ! ពេលដែលគោដើរទៅ វាលឺ ប៉ុក ប៉ុក!
Do you know clappers for animals? People put clappers on cows' necks. When
they walk, it sounds like 'Pok!' 'Pok!'

[07:46]

តើឫស្សីនេះសាច់មិនដូចគ្នាទេ?
So this bamboo is not the same?

នេះជាឫស្សីព្រៃ។ វានៅក្នុងព្រៃ។ វាត្រូវក្តៅ ហើយវាស្ងួតល្អ។ វាអាចធ្វើលឺ។
It is wild bamboo. It grows under the sun and it is well dried. It can produce a
sound.

អញ្ចឹងលឺ រឺមិនលឺ វាមិនអាស្រ័យលើសាច់ក្រាស់ ឬមិនក្រាស់ទេ?
To make a good sound, what does that depend on? The type of bamboo?

បាទ! វាស៊ីសងលើឫស្សី។ ឫស្សីព្រៃនេះទាល់តែចាស់ខ្លាំងមែនទែន
តែបើឫស្សីប្រអោងនេះ វាអាចធ្វើលឺពេលដែលវាចាស់ល្អម។
ឫស្សីព្រៃនេះទាល់តែចាស់ទើបធ្វើលឺ។ ឫស្សីនេះសម្រាប់ធ្វើត្រដោក។
Yes! It depends on bamboo. We can't use this wild bamboo unless it is very
old. For the bamboo that people use to make stairs, we can use it to make

Angkuoch too when it gets old. The wild bamboo can't be used unless it is very old. This type of bamboo is used to make clappers [for animals].

[08:11 - END]